

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

2684

Vragen van het lid **Mutluer** (GroenLinks-PvdA) aan de Minister van Justitie en Veiligheid over *het lekken van persoonsgegevens door ambtenaren aan criminelen* (ingezonden 16 mei 2025).

Antwoord van Minister **Van Weel** (Justitie en Veiligheid), mede namens de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (ontvangen 8 juli 2025). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2024–2025, nr. 2450

Vraag 1

Heeft u kennisgenomen van het bericht in *De Telegraaf* van 13 mei jl.¹, waarin opnieuw een ambtenaar van de gemeente Amsterdam wordt verdacht van het lekken van persoonsgegevens aan criminelen?

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Deelt u de zorgen over het feit dat gevoelige informatie zoals adresgegevens, rijbewijsdata en kentekens waar ambtenaren (vrij) toegang toe hebben terecht kan komen bij de georganiseerde misdaad, met ernstige gevolgen voor de veiligheid van burgers?

Antwoord 2

Ja. Persoonsgegevens van burgers mogen niet in handen van criminelen terechtkomen.

Vraag 3

Kunt u aangeven in hoeveel gemeenten in de afgelopen vijf jaar ambtenaren zijn aangehouden of gestraft wegens het ongeoorloofd opvragen of delen van persoonsgegevens aan criminelen? En welke acties gemeenten nemen om dit te voorkomen?

¹ De Telegraaf, 12 mei 2025, ««gemeente Amsterdam geïnfiltrerd door bendes: weer ambtenaar opgepakt voor lekken adressen»» (<https://www.telegraaf.nl/nieuws/417898715/gemeente-amsterdam-geinfiltrerd-door-bendes-weer-ambtenaar-opgepakt-voor-lekken-adressen>)

Antwoord 3

De systemen van politie, Rijksrecherche en de Rechtspraak registreren niet vanuit welke functie door een verdachte de geheimhoudingsplicht is geschonden, en of informatie aan criminelen of andere personen is gelekt. Uit de systemen blijkt dus niet of een verdachte werkzaam was als gemeente-ambtenaar en zo ja, bij welke gemeente de verdachte heeft gewerkt. Voor dit inzicht zou uitgebreid, handmatig dossieronderzoek nodig zijn. Het is dus niet mogelijk om de gevraagde cijfers te verstrekken.

Gemeenten onderschrijven het belang van het weerbaar maken van hun werknemers tegen druk vanuit de georganiseerde criminaliteit. Om deze reden treffen gemeenten diverse maatregelen, onder andere vanuit het integriteitsbeleid. In de Ambtenarenwet 2017 is immers vastgelegd dat een overheidswerkgever een integriteitsbeleid voert dat tevens ziet op het voorkomen van misbruik van bevoegdheden (art. 4.1 Ambtenarenwet 2017). Welke concrete maatregelen dit zijn, verschilt per gemeente.

Hierin worden gemeenten ondersteund door onder andere provincies en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (hierna: VNG).

Zo zijn veel gemeenten, samen met de provincies, een gezamenlijke Norm Weerbare Overheid overeengekomen. Een belangrijk onderdeel van deze aanpak is het signaleren en voorkomen van ondermijnende invloeden binnen de decentrale overheden. De VNG heeft een handreiking «Kwetsbare werkgebieden- en processen» geschreven die lokale overheden helpt om kwetsbaarheden te herkennen, in kaart te brengen en te verminderen. De VNG vraagt gemeenten om scherp te zijn op het voeren van een volledig en zo optimaal mogelijk integriteitsbeleid. Onderdeel hiervan is het vragen van de VOG-verklaringen voor gemeentelijke medewerkers en inhuurkrachten. Ook heeft de VNG zich met en voor gemeenten ingezet voor de mogelijkheid om voor bepaalde functies, zoals gemeentemedewerkers die betrokken zijn bij de aanpak van ondermijning, screeningsonderzoeken te kunnen laten uitvoeren. De VNG blijft richting gemeenten communiceren over het belang van integriteitsbeleid voor medewerkers, en bijvoorbeeld de aandacht die hiervoor dient te zijn bij de werving en selectie van nieuwe medewerkers. In deze communicatie werken VNG, Rijksrecherche, het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en mijn ministerie nauw samen.

Vraag 4

In hoeverre worden gemeenten ondersteund met kennis of richtlijnen vanuit het Rijk om datalekken en corruptie van binnenuit te voorkomen?

Antwoord 4

Momenteel worden gemeenten door diverse organisaties ondersteund in de strijd tegen corruptie. In de afgelopen jaren heeft de Rijksrecherche door het toesturen van bestuurlijke rapportages verschillende overheden waaronder gemeenten gewezen op concrete kwetsbaarheden. Voorbeelden van waargenomen en vaker terugkerende kwetsbaarheden zijn het ontbreken van een sluitende registratie van toegang tot ICT-systemen, gebrek aan zicht op personeel dat in financiële problemen verkeert en daardoor aantrekkelijk wordt voor criminelen, en de veelvuldige inhuur van personeel via uitzendbureaus, waardoor zicht op screening of de voorgeschiedenis van iemand ontbreekt.

Op basis van haar expertise heeft de Rijksrecherche in 2022 verder een openbare signalenkaart opgesteld die ambtenaren ondersteunt in het herkennen van corruptie.² In 2024 is hier een signalenkaart voor politieke ambtsdragers bijgekomen.³ De Rijksrecherche brengt deze kaarten proactief onder de aandacht bij gemeenten. Daarnaast heeft de Rijksrecherche de afgelopen jaren bij gemeenten en provincies presentaties gegeven over de vraag hoe de organisatie en ambtenaren tegen mogelijke beïnvloeding door kwaadwillende derden kunnen worden beschermd.

Tevens worden gemeenten ondersteund vanuit de Regionale Informatie- en Expertise Centra (RIEC's). Zij bieden hands-on ondersteuning aan gemeenten om de gemeentelijke organisatie en het bestuur weerbaar te maken tegen ondermijnende criminaliteit en corruptie. Voorbeelden hiervan zijn trainingen

² Signalenkaart Rijksrecherche | Rijksrecherche.nl.

³ Signalenkaart Politieke ambtsdragers | Rijksrecherche.nl.

gericht op bewustwording van criminele beïnvloeding, toolboxen met concrete handelingsperspectieven, leerkringen (zoals de leerkring VOG-P) en gerichte advisering per gemeente. Aan de hand van verschillende tools wordt gemonitord hoe gemeenten ervoor staan en continu gewerkt aan verbetering. Vanuit het programma Weerbaar Bestuur wordt door de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties kennisdeling gefaciliteerd over processen die binnen gemeentelijke organisaties kwetsbaar zijn voor ondermijning. Ook worden gemeentesecretarissen ondersteund in hun rol bij het tegengaan van ondermijnende invloeden. Zo is vorig jaar een weerbaarheidspakket voor hen ontwikkeld, in samenwerking met de Vereniging voor Gemeentesecretarissen. Binnen het programma ter voorkoming van identiteitsfraude met reisdocumenten heeft de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties tevens maatregelen getroffen die gemeenten weerbaarder zullen maken,⁴ zoals de voorlichtingscampagne «Samen scherp op aanvraag en uitgifte» voor gemeenteambtenaren.⁵ Naast de bestaande maatregelen heeft het thema «weerbare overheden» een belangrijke plaats gekregen binnen de in het regeerprogramma aangekondigde rijksbrede aanpak van corruptie. De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en ik hebben deze nieuwe anti-corruptieaanpak op 20 juni jl. met uw Kamer gedeeld.⁶ In dit kader is onder andere met het Strategisch Beraad Ondermijning afgesproken om de krachten te bundelen om corruptie de komende jaren aan te pakken.

Vraag 5

Welke rol speelt de Autoriteit Persoonsgegevens in die gevallen waarbij overheidsinformatie voor criminele doeleinden wordt gedeeld? Wordt er handhavend opgetreden? Zo ja, hoe vaak en op welke wijze?

Antwoord 5

De Autoriteit Persoonsgegevens (AP) houdt toezicht op de bescherming van persoonsgegevens. Als overheidsinformatie persoonsgegevens bevat, dan is de AP dus bevoegd toezichthouder. Het «lekken» van persoonsgegevens aan criminelen levert een datalek op. Dergelijke datalekken moeten worden gemeld bij de AP en aan slachtoffers. Daarnaast houdt de AP toezicht of de verantwoordelijke overheidsorganisaties voldoende technische en organisatorische maatregelen nemen om dit soort datalekken te voorkomen, op te kunnen sporen, of om achteraf vast te kunnen stellen of handelingen van medewerkers geoorloofd waren. Waar nodig kan de AP ingrijpen, bijvoorbeeld als de meldplicht aan slachtoffers of de regels over beveiliging niet worden nageleefd. Meestal is een waarschuwend gesprek voldoende, maar in het uiterste geval kan de AP bijvoorbeeld een sanctie opleggen. In september 2025 publiceert de AP een rapport naar aanleiding van een verkennend onderzoek dat gaat over onrechtmatige raadplegingen van persoonsgegevens door ambtenaren bij gemeenten. In het rapport geeft de AP gemeenten adviezen voor het voorkomen, opsporen en aanpakken van datalekken en weerlegt de AP misvattingen over dit soort datalekken. Losstaand van dit rapport publiceert de AP nog voor het zomerreces haar datalekkenrapportage, waarin de AP verder in gaat op haar toezicht op datalekken.

Vraag 6

Bent u bereid om samen met de VNG in kaart te brengen hoe groot de kwetsbaarheid is van gemeentelijke systemen voor misbruik door eigen ambtenaren, mede in het licht van toenemende ondermijning en infiltratie door de georganiseerde criminaliteit?

Antwoord 6

Gemeenten zijn als decentrale overheden zelf verantwoordelijk voor hun integriteitsbeleid en daarmee voor het in kaart brengen van kwetsbaarheden. Gezien het grote belang om gemeenten weerbaar te maken en gemeente-

⁴ Zie voor de meest actuele informatie de beantwoording vragen van de commissie Binnenlandse Zaken van 6 mei 2025 (2025-0000225345), Brief aan Parlement - Beantwoording vragen van de commissie Binnenlandse Zaken.

⁵ Samen scherp op aanvraag en uitgifte | RvIG.

⁶ Kamerstukken II, 2024–2025, 29 911, nr. 472.

ambtenaren te beschermen tegen de druk van criminelen, ondersteunen de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en ik de gemeenten hierin. Samen met de VNG ontplooiën we activiteiten om de kwetsbaarheden in kaart te brengen en de weerbaarheid tegen corruptie bij gemeenten te vergroten. Zo heeft het Verwey-Jonker Instituut in 2023 in opdracht van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties onderzoek gedaan naar kwetsbare processen in met name kleinere gemeenten.⁷ Uit deze verkenning kwam naar voren dat alle gemeentelijke en interne dienstverleningsprocessen kwetsbaar kunnen zijn voor ondermijning en oneigenlijke druk. In opvolging hierop wordt, zoals in het antwoord op vraag 4 aangegeven, door de Minister van BZK kennisdeling gefaciliteerd over kwetsbare processen en worden gemeentesecretarissen ondersteund in hun rol bij het tegengaan van ondermijnende invloeden. Zoals ook in het antwoord op vraag 3 aangegeven, ondersteunt de VNG gemeenten verder al bij het in kaart brengen van kwetsbaarheden. Ik blijf, onder meer via het Strategisch Beraad Ondermijning, met de gemeenten in gesprek over de behoeftes die zij hebben en de rol die ik hierbij kan vervullen. Bijvoorbeeld op het gebied van kennisdeling en uitwisseling van *best practices* tussen partners, wat JenV faciliteert door in 2026 opnieuw het tweejaarlijkse Anti-Corruptiecongres te organiseren.

Vraag 7 en 8

Hoe verhouden deze incidenten zich tot de bredere dreiging van ondermijning binnen overheidsinstellingen, en welke aanvullende maatregelen acht u noodzakelijk?

Welke acties gaat u – gelet op de prioritering van deze Minister – op korte termijn nemen om de risico's van corruptie binnen overheden integraal aan te pakken?

Antwoord 7 en 8

Deze incidenten bevestigen het signaal van het Openbaar Ministerie dat de georganiseerde criminaliteit in elke fase van het criminele bedrijfsproces corruptie nodig heeft om haar illegale activiteiten uit te kunnen voeren.⁸ De Rijksrecherche ziet de laatste jaren een duidelijke fenomeenontwikkeling waarbij het corrumperen van ambtenaren een verdienmodel is geworden en criminelen actief op zoek gaan naar ambtenaren die hen van bepaalde informatie of documenten kunnen voorzien. Ook rapporteerde de AIVD in het Jaarverslag 2024 dat criminele netwerken die een dreiging vormen voor de nationale veiligheid gespecialiseerde «inlichtingenteams» hebben om informatie te verzamelen over mensen die zij als een bedreiging zien en daarvoor soms overheidsonderdelen infiltreren om aan informatie te komen.⁹ De gevolgen van het opzoeken en doorgeven van een kenteken of adres door de ambtenaren kunnen verstrekken gevolgen hebben. In verschillende strafrechtelijke onderzoeken is een directe relatie tussen gelekte informatie en liquidaties of ander excessief geweld in het criminele milieu waargenomen. Daarom vinden de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en ik het noodzakelijk om de Nederlandse aanpak van corruptie te intensiveren, zoals aangekondigd in het regeerprogramma. De brief over de nieuwe anti-corruptieaanpak heeft uw Kamer op 20 juni jl. ontvangen.¹⁰ De bescherming van ambtenaren – zowel op centraal als decentraal niveau – tegen de druk die criminelen op hen kunnen uitoefenen en het vergroten van de weerbaarheid van overheidsprocessen en -systemen worden hierin tot prioriteiten benoemd. Zo zie ik te vaak dat niet-integere of zelfs corrupte ontslagen ambtenaren alsnog bij een buurgemeente of een andere overheidsorganisatie aan de slag gaan. Nog in 2025 kom ik daarom in samenwerking met het Strategisch Beraad Ondermijning met concrete acties om dergelijk «jobhoppen» tegen te gaan. Dit vraagt om aandacht voor de weerbaarheid en betrouwbaarheid van medewerkers en het onderkennen van kwetsbaarheden, door bijvoorbeeld beter aannamebeleid, waarbij zowel het checken van

⁷ Marjolein Odekerken en Freek de Meere (2023), «Lessen over kwetsbare processen: Hoe met name kleine gemeenten weerbaarder kunnen worden».

⁸ OM Jaarbericht 2024, pag. 64 e.v. (OM Jaarbericht 2024 | Jaarverslag | Openbaar Ministerie)

⁹ AIVD Jaarverslag 2024, p. 15 (AIVD Jaarverslag 2024)

¹⁰ Kamerstukken II, 2024–2025, 29 911, nr. 472.

referenties in sollicitatieprocedures, een uniform VOG-beleid, en een aangescherpt screeningsbeleid belangrijke ingrediënten zijn.